

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1618/22

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותרים: 1. ג'ראדאת
2. ג'ראדאת
3. המוקד להגנת הפרט

נגד

המשיב: המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית

עתירה למתן צו על-תנאי ובקשה לצו ביניים

תאריך הישיבה: כ"ז באדר ב' התשפ"ב (30.3.2022)

בשם העותרים: עו"ד לאה צמל

בשם המשיב: עו"ד ערין ספדי-עטילה

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. ביום 16.12.2021 נרצח יהודה דימנטמן ז"ל על ידי מחבלים שביצעו פיגוע ירי לעבר הרכב שבו נסע. שניים נוספים ששהו עמו ברכב נפצעו. בעקבות הפיגוע הוציא המשיב 1 (להלן: המשיב) צווי החרמה והריסה לדירות מגורים של המחבלים שנטלו חלק בביצוע הפיגוע, מכוח סמכותו לפי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945 (להלן: תקנה 119).

שלוש עתירות שהוגשו נגד הצווים האמורים נדחו זה לא מכבר בשלושה פסקי דין של בית משפט זה (בג"ץ 564/22 ג'ראדאת נ' מפקד כוחות צה"ל בגדרה המערבית (4.2.2022); בג"ץ 745/22 ג'ראדאת נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית (20.2.2022);

בג"ץ 925/22 גראדאט נ' המפקד הצבאי לאזור הגדרה המערבית (24.2.2022)). העתירה שלפנינו היא עתירה נוספת המופנית נגד צו החרמה והריסה שהוציא המשיב ביחס לקומה השניה במבנה בן ארבע קומות המצוי בכפר סילת אל-חארת'יה, שבה התגורר המחבל. העותר 1 הוא אביו של המחבל, והעותרת 2 היא בת זוגו של המחבל.

תמצית טענות הצדדים

2. בתמצית, העותרים טוענים כי המחבל לא השתתף בפיגוע או בניסיון הפיגוע שקדם לו, וכי חלקו מסתכם בסיוע בהוצאת אמל"ח שהוחזק בביתו והעברתו לרכב ששימש לפיגוע. לגישתם, בהינתן שהמחבל היה במעגל מרוחק של האירוע, אין לייחס לו מעשה רצח או ניסיון רצח, ואין להרוס את ביתו.

בנוסף לאמור, העותרים טוענים כי סוגיית ההרתעה במקרה דנן "אינה פשוטה", שכן הפיגוע בוצע "נגד תלמידי ישיבה, אשר חדרו באופן בלתי חוקי והם מנסים להיאחז בהתנחלות הבלתי חוקית שפורקה – חומש – המהווה איום מתמשך על סביבתה לרבות סביבת החשוד"; כי "במשך שנים לא הפעילו המשיבים כל 'הרתעה' כלפי מתנחלי חומש"; כי תכלית ההרתעה אינה מושגת באמצעות שימוש בתקנה 119; וכי המשיב נעדר סמכות לעשות שימוש בתקנה זו בשטח A.

3. המשיבים, מנגד, טוענים כי המחבל נטל חלק מרכזי וממשי בפיגוע, החל משלב ההכנות, עובר בשלב הביצוע ואף לאחריו; ואלמלא פעולותיו של המחבל, ספק אם המחבלים היו משיגים את מטרתם בביצוע הפיגוע. המשיבים מפנים לכך שהמחבל הודה בביצוע הפיגוע מתוך מניע לאומני, מסר גרסה מפורטת ביותר הכוללת פרטים מוכמנים רבים, תוך שהוא מסר כי הוא מעודד רצח יהודים וכי "אלוהים ברא אותי שאני לא אוהב את היהודים ומעודד לרצוח אותם". עוד מפנים המשיבים לכך שגרסת המחבל נתמכה בראיות נוספות, לרבות הודאות של שותפיו לפיגוע ושל אמו, וממצאים פורנזיים התואמים את גרסת המעורבים בשורה של היבטים הקשורים לביצוע הפיגוע.

באשר לחלקו של המחבל בביצוע הפיגוע, המשיבים מצביעים, בין היתר, על ההכנה שביצע, לרבות אימון ירי ועמידה על תקינות כלי הנשק; רכישה של כלי הרכב שבאמצעותו בוצע הפיגוע, שינוי זהותו של הרכב והכנתו לקראת הפיגוע; והסתרת כלי הנשק והתחמושת בסלון ביתו בידיעה כי הם מיועדים לביצוע הפיגוע. כן מצביעים המשיבים על השתתפותו של המחבל בביצוע הפיגוע (ובניסיון הפיגוע שקדם לו), המתבטאת בלקיחת הנשק מביתו והסעת אחיו, שותפו לפיגוע, למקום המסתור ובחזרה

ממנו, הן ביום ניסיון הפיגוע הן ביום ביצוע הפיגוע, והכל מתוך מטרה לבצע את הפיגוע; ובנוסף מצביעים על התנהלותו לאחר האירוע, שכללה הסתרה של כלי הנשק והעברת אחד המכלולים של הנשק ששימש לביצוע הפיגוע לקרוב משפחה. המשיבים מוסיפים כי המחבל הביע את רצונו המפורש לבצע את הירי בעצמו; בתום הפיגוע בירך את ראש החוליה על "הפיגוע המוצלח"; למחרת הפיגוע הציע לאחיו לבצע פיגוע נוסף נגד מתיישבים ישראליים; ויומיים לאחר מכן נסע עם ראש חוליית המחבלים למקום מסתור הרכב וביקש להשתתף בביצוע פיגוע במקום אחיו, אם יוחלט לבצעו.

המשיבים מצביעים על כך שהמחבל התגורר יחד עם אשתו בדירת המגורים בקומה השנייה של הבניין, ועל כך שאשתו ידעה כי הוא עושה שימוש בבית לשם אחסון כלי נשק השייכים לאחיו. כן פירטו המשיבים את עיקרי חוות הדעת ההנדסית לגבי ההריסה המתוכננת. בנוסף לכך, המשיבים עמדו על התשתית הנורמטיבית, על ההלכות שנקבעו לגבי הפעלת סמכות מכוח תקנה 119, ועל תכליתה ההרתעתית. לטענתם, השימוש בתקנה 119 בשנים האחרונות נבע מהחמרה במצב הביטחוני, והנתונים מצביעים על מציאות עדכנית של הסלמה בהיקף מעשי הטרור וחומרתם.

4. אביו של יהודה דימנטמן ז"ל נשא גם הוא מילים במהלך הדיון שהתקיים לפנינו. האב דיבר מדם לבו וביטא את כאבה של המשפחה ואת תחושת האובדן שהיא מנת חלקה בעקבות רציחתו של יהודה ז"ל.

דיון והכרעה

5. לאחר עיון בכתב העתירה ובתגובת המשיבים על נספחיה, ולאחר שמיעת טענות הצדדים בעל פה, המסקנה היא כי לא קמה עילה להתערבותנו בהחלטתו של המשיב להפעיל את סמכותו מכוח תקנה 119, ומשכך דין העתירה להידחות. אפרט בקצרה.

6. ראשית, בהתאם לאמור בשורה של פסקי דין שניתנו בשנים האחרונות, העתירה דנן אינה המקום "לפתוח מחדש" את השאלות העקרוניות הנוגעות לחוקיות תקנה 119 ולסמכותו של המשיב לעשות בה שימוש. שאלות אלו, שעל חשיבותן אין חולק, נדונו והוכרעו בפסיקתו של בית משפט זה, ובקשות לקיים דיון נוסף לגביהן שבו ונדחו, לרבות בעת האחרונה (ראו, לדוגמה, החלטות הנשיאה א' חיות בדנג"ץ 663/22 אבו שחידם נ' מפקד פיקוד העורף (30.1.2022); דנג"ץ 4605/21 שלבי נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית (30.6.2021)). בהקשר זה ציינתי באחת הפרשות כי "מובן כי אין בדברים כדי לגרוע, ולו מאומה, מהחומרה הטמונה בהפעלת תקנה 119 ומהפגיעה בזכויות העותרים

הנובעת מכך. אך ההלכה – בתוקפה עומדת, והמגבלות החוקיות החלות על המשיב בכואו להפעיל את סמכותו, אינן שנויות במחלוקת. בנסיבות אלו, אין צורך לסקור מחדש את שורת ההלכות שנתגבשו בפסיקה בנושא, וניתן למקד את הדיון בבחינת הטענות הנוגעות לנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה דנן" (בג"ץ 2322/19 רפאעיה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקה 7 (11.4.2019); בג"ץ 480/21 רבהא נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקה 8 (3.2.2021)). נתמקד אפוא בטענות הפרטניות התחומות לנסיבותיו של המקרה שלפנינו.

7. הטענה הפרטנית המרכזית העומדת בבסיס העתירה נסבה על מידת מעורבותו של המחבל בביצוע הפיגוע. לטענת העותרים, המחבל היה "במעגל הרביעי או החמישי של האירוע", ולנוכח הריחוק מ"ליבת האירוע", לא היה מקום להוציא צו להריסת ביתו.

טענה זו דינה להידחות. אכן, בכוא המפקד הצבאי להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119, עליו ליתן דעתו על מידת מעורבותו של אותו גורם במעשה הטרור שבגינו מוצא צו ההחרמה וההריסה. חובה זו של המפקד הצבאי נגזרת מחובתו להפעיל את סמכותו באופן מידתי, וככל שמעורבותו של אדם שולית יותר ורחוקה מהמעגל הישיר של מבצעי המעשה, כך תיחלש ההצדקה לעשות שימוש בתקנה 119. דברים אלה מושרשים וידועים ואינם בגדר חידוש, ואביא מדבריו של השופט סולברג שנאמרו בנושא זה בבג"ץ 1629/16 עאמר נ' מפקד כוחות צה"ל באיר"ש 23 (20.4.2016) (להלן: עניין עאמר):

"הריחוק ממוקד ביצוע המעשה הרצחני עצמו צריך להעשות בזהירות יתרה, הן במישור התשתית העובדתית, הן במישור המידתיות; לבל נמצא עצמנו משתמשים בסנקציה חריפה ופוגענית, מעשה המנוגד למושכלות ראשונים אשר צוק העתים מחייב את המשיב לעשותו – כלפי מי שמעורבותו בארוע הטרור אינה חד-משמעית וברורה, או שהיא זניחה באופן כזה שהרתעה כלפיה באמצעות האמצעי הדרסטי של החרמת והריסת דירת המגורים אינה מידתית. הרחבת השימוש בתקנה 119 גם כלפי אלו הנמצאים במעגלים רחוקים יותר מהמעגל הפנימי, אינה עניין של מה בכך, והיא מצריכה בחינת הדברים לעומקם" (שם, פסקה 23).

8. ודוק: אין פירוש הדבר כי השימוש בתקנה 119 מוגבל אך ורק כלפי "המבצע הישיר" של פיגוע הטרור. כפי שהובהר בפסיקה, המבחן לצורך הפעלת סמכותו של המפקד הצבאי אינו אם המפגע היה מי שסחט את ההדק כמו ידיו אם לאו, ומעורבות "עקיפה" והשתייכות "למעגל השני" של המפגעים אינן מעניקות חסינות למפגע מפני

הפעלת תקנה 119 לגביהם. עמד על הדברים השופט דנציגר בבג"ץ 1631/16 עליווי נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, פסקה 11 (27.9.2016):

"אכן, כאשר מדובר בפיגועי טרור רצחניים כגון הפיגוע שבו נרצחו בני הזוג הנקין, הניסיון מלמד כי יכול שיהיו מעורבים נוספים שאף אם לא 'סחטו את ההדק' ממש, חלקם בהוצאת הפיגוע אל הפועל היה משמעותי. במובן זה, הניסיון לערוך הבחנה דיכוטומית בין המבצעים 'הישירים' לבין ה'עקיפים' – כדוגמת המתכננים; המגייסים; המסייעים; או מספקי הנשק והמימון – אינו חף אף הוא מקשיים. יש ולעיתים דווקא פעילותם של המבצעים ה'עקיפים' היא כה משמעותית ומרכזית עד שספק אם אלמלא היא היה בא לעולם הפיגוע. מכאן שהשאלה אותה יש לשאול אינה בהכרח האם המפגע ירה בעצמו בקורבנות הפיגוע, או אם נכח פיזית בזירה בשעת מעשה, אלא מהי מידת ההשפעה שהייתה למעשיו על התמשות הפיגוע, והאם די בה כדי להצדיק את הפעלת הסנקציה מכוח תקנה 119 כלפיו (הכול בכפוף כמובן, לבחינת יתר הנתונים שבחינתם נדרשת לשם הפעלת הסמכות). את שאלה זו יש לבחון בשים לב לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה, וכך ייעשה גם בענייננו" (ההדגשות במקור).

כן ראו בג"ץ 2828/16 אבו זיד נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, פסקה ו (7.7.2016), שם נקבע כי אספקת נשק והובלת המפגעים למקום הפיגוע מהוות תשתית מספקת לשם שימוש בתקנה 119, וטענות המפגע כי לא היה זה שלחץ על ההדק וכי מעשיו אינם חמורים כשל חבריו, מקומן בהליך הפלילי (ראו עוד בג"ץ 6420/19 אלעזאפרה נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית, פסקה 14 (12.11.2019); עניין עאמר, פסקאות 23-24).

9. עיון בנספחים שצורפו לעתירה, ובכללם כתב האישום והודעות המעורבים, מעלה כי טענת העותרים שלפיה המחבל היה "במעגל הרביעי או החמישי" של האירוע, רחוקה עד מאד מהמעורבות המיוחסת לו.

כפי שפורט לעיל, המחבל מואשם בכך שהסתיר בביתו את כלי הנשק ששימשו לביצוע הפיגוע (רובי סער ומחסניות); נסע עם אדם נוסף לצורך רכישת כלי הרכב ששימש לביצוע הפיגוע; השחיר את חלונות הרכב כדי להקשות על זיהוי הנוסעים בו; הביע את רצונו לצאת לפיגוע עצמו; הסיע את אחד המפגעים למקום שבו הוחזק הרכב ששימש לביצוע הפיגוע; ובדק את אחד מרובי הסער וירה בו כדי לוודא שהוא תקין. מיד לאחר ביצוע הפיגוע, אסף המחבל את המפגעים; נטל את האמל"ח ולקחו לביתו; ונסע

עם האחרים כדי להשיב את המכלול וידית הדריכה של הנשק לבעליהם. למחרת היום הציע המחבל לרכוש נשק מסוג M16 לצורך ביצוע פיגוע ירי נוסף. יום לאחר מכן נפגש המחבל עם אחד מאלו שביצעו את הירי באירוע שבו נהרג יהודה דימנטמן ז"ל, בירך אותו על הפיגוע המוצלח וביקש להשתתף בפיגוע נוסף בתור נהג. עוד הציע המחבל לפרק את הרכב ששימש לצורך ביצוע הפיגוע ולקבור אותו.

בהודעתו במשטרה אישר המחבל כי היה שותף לביצוע פיגוע הירי; כי ידע מראש שהפיגוע עמד להתבצע; כי סייע לאחיו בכך שהסיע אותו אל הרכב שבאמצעותו נסעו המפגעים; וסייע לו ולחברי החוליה לאחר ביצוע הפיגוע. כן אישר המחבל כי הוא מעודד רצח של יהודים וכי כך אלוהים ברא אותו.

10. דומה כי הדברים מדברים בעד עצמם, ומציבים את המחבל בתור מי שנטל חלק ממשי וחיוני בפיגוע הירי שבוצע, הגם שלא נמנה על המפגעים שנכחו בזירת הפיגוע ולא היה זה שסחט את ההדק. בראי המבחן שנקבע בפסיקה, המקרה דנן נכנס בגדרם של המקרים שמקנים למפקד הצבאי סמכות לעשות שימוש בתקנה 119, ומשכך אין מקום להתערבותו של בית משפט זה בצו ההחרמה וההריסה שהוצא מכוחה.

11. לפני סיום, שתי הערות לעניין הגשמת התכלית ההרתעתית.

א. המשיבים ציינו בתגובתם לעתירה כי הם נכונים להציג בפני בית המשפט, במעמד צד אחד, חוות דעת חסויה עדכנית בדבר יעילות השימוש בתקנה 119 כאמצעי להרתעת מחבלים פוטנציאליים. נטען כי חוות הדעת נשענת על מידע שבידי גורמי הביטחון, ממגוון מקורות, ומבססת את המסקנה כי יחידים נמנעו מלכצע פיגועים בגין החשש שבתיהם ייהרסו. במהלך הדיון שהתקיים בפנינו, באת כוח העותרים סירבה לאפשר לבית המשפט לעיין במעמד צד אחד בחוות דעת שכזו מטעם המשיבים.

אין בכך כדי לשרת את עניינם של העותרים. כפי שהוסבר בעבר, לנוכח סירוב זה עומדת למשיבים חזקת תקינות המינהל, ולפיה יש להניח כי חוות הדעת החסויה אכן תומכת בטענותיהם (בג"ץ 6905/18 נאג"י נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית, פסקה 29 לפסק דינה של השופטת י' וילנר, פסקה 4 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז (2.12.2018)). משכך, על בסיס הנחה זו, ובהינתן התשתית העובדתית שעמדה בבסיס החלטתו של המשיב כמפורט לעיל, לא קמה עילה להתערבות בהחלטתו.

ב. מהעתירה עולה טענה ולפיה סוגיית התכלית הרתעתית במקרה דנן "אינה פשוטה", משום שהפיגוע "נועד נגד תלמידי ישיבה" ש"מנסים להיאחז בהתנחלות הבלתי חוקית שפורקה". טענה זו אינה יכולה להישמע במקומותינו. דמו של מתיישב ביהודה ושומרון אינו סמוק פחות מדמו של ישראלי המתגורר באחד הערים, הקיבוצים או המושבים שברחבי מדינת ישראל כולה, והצורך להרתיע מחבלים פוטנציאליים מפני רצח ישראלים חפים מפשע לא נחלש כאשר מדובר בתושבי יהודה ושומרון.

12. סוף דבר, העתירה נדחית.

הצו הארעי שניתן בהחלטה מיום 6.3.2022 יעמוד בתוקפו למשך שבעה ימים מיום מתן פסק דינו, על מנת לאפשר לעותרים שהות לצורכי התארגנות.

ש ו פ ט

השופטת ע' ברון:

1. ביום 16.12.2021 בוצע פיגוע טרור על רקע לאומני, שבמהלכו נורו יריות לעבר מכונית שבה נסעו ארבעה תלמידי ישיבה ישראלים. יהודה דימנטמן ז"ל נרצח בדם קר ובאכזריות, ושניים נוספים נפצעו. מספר חשודים נעצרו בחשד לביצוע הפיגוע, ונכון לעת הזו מתנהלים נגדם הליכים פליליים. העתירה שלפנינו מופנית כלפי צו החרמה והריסה שהוציא המפקד הצבאי לדירת המגורים שבה התגורר אחד המחבלים שהיה שותף לביצוע הפיגוע, וזאת מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945 (להלן: המחבל ו-צו ההריסה, בהתאמה). מדובר בדירת מגורים בקומה השנייה במבנה בן ארבע קומות בכפר סילת אל-חארת'יה, השייכת לאביו של המחבל, כאשר המחבל ורעייתו עברו להתגורר בה עם נישואיהם – מספר חודשים לפני הפיגוע (להלן: הדירה).

2. אני מצטרפת לתוצאה שאליה הגיע חברי השופט יצחק עמית, שלפיה אין מקום להתערבותנו בצו ההריסה וכי יש לדחות את העתירה. אחת הטענות המרכזיות שעליהן נסמכת העתירה היא שמידת מעורבותו של המחבל בפיגוע אינה מצדיקה את הוצאת צו ההריסה – וזאת שעה שהמחבל לא השתתף בפועל בביצוע הירי, לא נכח כלל בזירת הירי, וחלקו באירוע כנטען בעתירה מוגבל לסיוע בהעברת נשק שהוחזק בביתו לרכב ששימש לפיגוע. כפי שלובן ופורט בפסק דינו של חברי, טענה זו נתבררה כחסרת יסוד.

לפי המידע שהוצג לנו מאת המשיבים, ובהתאם להודאתו של המחבל עצמו, הוא נטל חלק ממשי ומרכזי בפיגוע המזוויע, החל מההכנות לקראת הפיגוע וכלה בהתנהלותו וחלקו לאחריו – זאת הגם שלא נכח בזירת הפיגוע ולא היה זה שסחט את ההדק. המחבל הצהיר כי הוא מעודד רצח של יהודים, ובמעשיו עשה כל שביכולתו כדי לקדם מטרה מתועבת זו ופעולותיו השפיעו ותרמו באופן משמעותי להתממשות הפיגוע.

יש לדחות באופן נחרץ גם את ניסיונם של העותרים "להצדיק" בדיעבד את הפיגוע על ידי תיאור התנהלותם של תלמידי הישיבה מתיישבי חומש. כחברי אף אני סבורה כי טענה מסוג זה אל לה להישמע במקומותינו; ומצער שנשמעה.

3. אוסיף מספר מילים בנושא התכלית ההרתעתית והמידתיות של צו ההריסה.

הכלי של הריסת בתים הוא אמצעי דרסטי הטומן בחובו פגיעה חמורה בזכויות יסוד של בני משפחת המחבל המתגוררים עימו, ולא פעם מדובר בקטינים. הריסת ביתו של אדם, למרות שלא מיוחסת לו כל אשמה או מעורבות בביצוע הפיגוע, אינה מתמצית בפגיעה ברכוש בלבד – ומהווה אף פגיעה בגרעין הזכות לכבוד, במובן הבסיסי. אילו היה הכוח ההרתעתי הטומן בכלי של הריסת בתים מובהק, ברי כי מדובר היה בהכרח בל יגונה. התכלית של הצלת חיים ומניעה של מעשי זוועה רצחניים אמנם עשויה להצדיק נקיטת אמצעים מסוג זה. אלא שלמרכה הצער, הכוח ההרתעתי הגלום בהריסת בתים לכל הפחות מוטל בספק. סימני שאלה לא מעטים מרחפים מעל יעילות השימוש באמצעי זה, ולעמדתי חוות הדעת החסויות המוצגות לנו מעת לעת בנושא אינן מתמודדות עימם במלואם. מטבע הדברים, אפילו לגורמי המקצוע יש קושי לכמת את המידה שבה הריסת בתים מונעת פיגועי טרור; וגם לא את האפשרות החלופית – שאמצעי זה רק מגביר שנאה ואלימות כלפי יהודים ואזרחי ישראל.

כבר הבעתי דעתי, כי בכל הנוגע לשאלת מידתיות צו הריסה, יש ליתן משקל ממשי לכך שהיעילות ההרתעתית הגלומה בכלי של הריסת בתים מוטלת בספק. המשמעות היא, שהריסת בית אך ורק על יסוד חומרת המעשים המיוחסים למחבל, ללא מתן משקל למידת ידיעתם או מעורבותם של בני משפחתו במעשים, אינה עומדת במבחן המידתיות (ראו למשל: בג"ץ 6420/19 אלעזאפורה נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית (12.11.2019); בג"ץ 1125/16 מרעי נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית (31.3.2016)). ויודגש: הריסת בתים היא כלי שמטרתו הרתעתית בלבד, ובשום פנים ואופן לא מדובר באמצעי ענישה בגין ביצוע הפיגוע. על מעשיהם הנפשעים עומדים

המחבלים לדין פלילי, והעונש שייגזר עליהם צריך להלום כמובן את חומרת המעשים הנוראיים.

4. במקרה שלפנינו, הדירה העומדת להריסה שימשה בשלבים שונים לביצוע הפיגוע, ובין היתר הוסלק בה נשק ששימש לירי בתלמידי הישיבה. כשאר הדירות בבניין בן הארבע קומות, הדירה שבה מתגורר המחבל שייכת לאביו. בקומה הראשונה דירה המיועדת לאחד האחים של המחבל, שטרם אוכלסה. בקומה השלישית דירה המיועדת לאח נוסף של המחבל, הנמנה גם הוא עם המחבלים שביצעו את הפיגוע, שטרם אוכלסה אף היא; ויצוין כי ביחס לדירת המגורים שבה התגורר אח זה (במבנה אחר) הוצא צו הריסה ועתירה לביטולו נדחתה (בג"ץ 925/22 גראדאט נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית (24.2.2022)). בקומה הרביעית דירה המיועדת להוריו של המחבל.

כפי העולה ממידע שנמסר לנו על ידי המשיבים – אמו של המחבל תמכה בהשתתפות המחבל ואחיו בפיגוע, לפני ואחרי ביצועו, ואף סייעה בהסתרת חלקים מהנשק ששימש לביצוע הפיגוע ובהעברתו ממקום למקום. נגד האם הוגש כתב אישום חמור בעבירות אי מניעת עבירה, מתן מקלט, סחר בציוד מלחמתי בצוותא, נשיאת והחזקת נשק והסתה. אשר לרעייתו של המחבל, שלה נישא אך לאחרונה ושהתגוררה עימו חודשים ספורים בדירה – המחבל מסר בחקירתו כי היא היתה מודעת לכך שהוא הטמין בביתם כלי נשק ששימשו לפיגוע. היא אמנם דרשה את סילוקו של הנשק מן הבית מחשש ל"צרות"; ואולם כלל לא נטען שהיא ביקשה לברר, לא כל שכן למנוע, את תוכניותיו של המחבל בנוגע לשימוש בנשק. במכלול הנסיבות האמורות, ובפרט משלא שוכנעתי כי רעיית המחבל חפה מידיעה בדבר תכנון הפיגוע (או לכל הפחות מעצימת עיניים בנדון), אינני סבורה כי יש מקום לקבוע שצו ההריסה אינו מידתי.

התוצאה היא כאמור שדין העתירה להידחות.

ש ו פ ט ת

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים לעמדת חברי, השופט יצחק עמית, לפיה דין העתירה להידחות.

אכן, חלקו של עמר אחמד מוחמד ג'ראדא (להלן: המחבל) בפיגוע הטרור שבוצע ביום 16.12.2021, במהלכו נרצח יהודה דימנטמן ז"ל, ונפצעו שני אזרחים ישראלים נוספים (להלן: הפיגוע), פְּחוּת מזה של שלושת המחבלים האחרים שבתיהם נהרסו מכוח צווים קודמים. עם זאת, אין מעורבותו של המחבל מתמצית בסיוע לאחר מעשה או באי מניעת הפיגוע, אלא היא מגיעה לכדי נטילת חלק משמעותי בהכנת הפיגוע. מעורבות מסוג זה, בהיקף המיוחס למחבל, חוצה את הרף הדרוש על מנת לאפשר את נקיטת הצעד ההרתעתי עליו הורה המפקד הצבאי – הריסת ביתו לפי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945.

זאת ועוד, בבואנו לבחון את אופן הפעלת שיקול דעת המפקד הצבאי, הרי שיש לתת את הדעת לשלושה שיקולים התומכים באישור החלטת המפקד הצבאי לנקוט בצעד ההרתעתי של הריסת בית המחבל: ראשית, המדובר בפיגוע ירי קשה וקטלני, במהלכו ניטלו חייו של אדם צעיר, ונפצעו שני אזרחים ישראלים נוספים, שכל 'חטאם' הוא היותם יהודים; שנית, המחבל הביע הן לפני הפיגוע והן לאחריו רמת גבוהה של נכונות להשתתף בפיגועי טרור; שלישית, היקף הפגיעה שתגרם במקרה דנן לצדדים שלישיים תמי לב מהריסת בית המחבל היא מוגבלת (הפגיעה היא בעיקר באשתו הטרייה של המחבל, המתגוררת במבנה רק מספר חודשים, ואשר הייתה מודעת להסתרת הנשק בבית). מכאן שבמקבילית הכוחות שבין רמת מעורבותו של המחבל בפיגוע, לבין השיקולים בדבר חומרת הפיגוע, האשם שדבק במחבל והנזק שיגרם לחפים מפשע אין לומר כי החלטת המפקד הצבאי חורגת ממתחם הסבירות.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ה' בניסן התשפ"ב (6.4.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט